

**315. Szentés, Nagynyomás
(KÖH 18290)**(Csongrád megye) **Ő, U**

Szentestől DK-re, a 45-ös sz. főút mentén, az Ipartelepi út 32–36. sz. alatt fekvő Agrotech-Komfort Kft. telephelyének tervezett fejlesztéséhez kapcsolódóan 2014. augusztus 28. és szeptember 8. között, Szentés 106. lelőhelyen próba- és megelőző feltárást végeztünk. A lelőhely egy ÉNy–DK-i irányú laposabb dombháton helyezkedik el, amelynek D-i részét érintette a beruházás. A korábbi terepbejárás során, a lelőhelyen kora újkori telepnyom, illetve szórványosan őskori kerámiák kerültek elő.

A próbafeltárást keretében összesen 7 szondát nyitottunk, egyenletes eloszlásban a tervezett üzemcsarnok és az annak megközelítését biztosító utak területén. A felső, humuszban gazdag, mezőgazdasági műveléssel érintett talajréteg eltávolítását követően 40 cm mélységben jelentkezett a homogén, barna színű, kissé agyagos altalaj.

A megkutatózott 364,14 m²-ből 299,74 m² volt fedett, amelyen összesen 5 régészeti korú jelenséget tártunk fel. A megkutatózott terület Ny-i részén egy É–D-i irányban futó, széles, két, a D-i szondában három tagból álló árok húzódott. Betöltéséből kevés, jellegtelen őskori oldaltöredék és erősen töredékes állatsont került elő.

A 3. sz. szonda K-i végében ugyanakkor egy nagyobb területen elszóródó, folt nélküli paticosos részt figyeltünk meg a humuszolás alatt. A bontás során egyértelművé vált, hogy egy összefüggő omladékréteget sikerült megfognunk. A NÖK-el és az Örökségvédelmi Irodával, valamint a beruházóval történő egyeztetést követően – már a megelőző feltárást keretében – a jelenségre mindkét irányban rábontottunk. A finombontást követően egy 12×4,5–5 m alapterületű, téglalap alaprajzú omladékréteget (valószínűleg épület falának omladéka) dokumentáltunk, amelynek DK-i felén több edényt és kerámiatöredéket találtunk. Mind az ép edényekre, mind pedig a töredékes darabokra jellemző, hogy többségük díszítetlen, jellegtelen oldaltöredék. Formai jegyek, valamint a kevés díszített töredék alapján az omladékréteget a középső neolitikum (szakálhái csoport) időszakába keltezhetjük. A nagy mennyiségű paticos és tapasztás felszedését követően sem rajzolódott folt az omladékréteg területén.

A feltárást munkatársai: Olgyay János, Gábor László, Donka Gergely.

VARGA SÁNDOR

**316. Szentés határa
(Csongrád megye) U, LT, Sza**

A Nagytőke község ivóvízminőség-javító beruházás megnevezésű beruházás előzetes régészeti dokumentációja készítéséhez kapcsolódóan végeztünk terepbejárást a szegedi Móra Ferenc Múzeum munkatársaival együttműködve 2014. szeptember 24-én. A tervezett beruházás terepbejárással vizsgált szakaszai Szentés és Nagytőke területén kerülnek megvalósításra. A beruházási területen, illetve annak pufferzónájában a vizsgálat időpontjában nagyobb részben kutathatatlan területeket (kukorica, napraforgó, legelő, rét, bekerített terület) találtunk.

Szentés határában az alábbi megfigyeléseket tettük.

Árpád Tsz kertészete (KÖH 87431): A mostani terepbejárás során vált ismertté. Szarmata leleteket találtunk.

Balogh-tanya (KÖH 87433): A mostani terepbejárás során vált ismertté. Szarmata leleteket találtunk.

Felsőréti (KÖH 18547): A lelőhely kiterjedése megnőtt. Újkőkori (Körös-kultúra) leleteket találtunk.

Kistőke, Homok-dűlő (KÖH 18568): A lelőhely kiterjedése megnőtt, összeér a Nagytőke, Szikláti-dűlő, Kajtor tanya (KÖH 57889) lelőhellyel. Ezért javasoltuk egy lelőhellyé történő összevonásukat.⁸⁹

Munkatársak: Bottyán Katinka, Hrabák Zita, Kovács Sándor (MNM NÖK); Bóka Péter, Kujáni Yvett, Paluch Tibor (MFM).

HARKAI ISTVÁN

**317. Szentistván, Daru-halom
(KÖH 80973)**(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) **R, B?, Kö**

A lelőhely területén a Kunhalmok és földvárak rehabilitációja a BNPI Heves és Borsod-Abaúj-Zemplén megyei területein projekt (KEOP-3.1.2./2F/09-11-2013-0041), 6. alprojekt keretében végeztünk kutatásokat 2014 októberében és novemberében.

A Szentistván és Mezőkeresztes határában levő lelőhelyet Seres Nándor természetvédelmi ör bejelentéséből ismerjük. Alakja alapján tipikus rézkor végi, esetleg korai bronzkori kurgánsír. A kurgán két település határán fekszik, a településhatárt egy beleásott árok nyomvonala mutatja. D-i felén SZI és MK vésetű határjelölő kő is található. A feltárást során a már beásott árok vonalát tisztítottuk meg és mélyítettük az altalajig (10 m²). A kurgántest felhordása egyrétegű, megújításnak nem találtuk nyomát. A feltárást Ny-i végében egy nyújtott helyzetű csontváz ¼ részét tártuk fel. Kezének helyzete alapján középkori betemetkezés lehetett. A kurgántest felhordásában rézkori kerámianyagot találtunk. A központi temetkezést nem sikerült megtalálni. Az altalajba mélyedő objektumot nem találtunk.

Munkatársak: Honti Szabolcs és a Miskolci Egyetem hallgatói.

PUSZTAINÉ FISCHL KLÁRA

**318. Szentpéterszeg, Mállyás-dűlő 3.
(KÖH 82223)**(Hajdú-Bihar megye) **Ő, I**

A tervezett M4-es autópálya Berettyóújfalú és Nagykereki közötti szakaszán végeztünk próbafeltárást az MNM NÖK megbízásából 2014 július és október között. A 2014. augusztus 18–19. között végzett próbafeltárást során a korábban elvégzett geofizikai kutatás eredményeit terveztük megvizsgálni. A próbafeltárást során 2 szondát nyitottunk 103,57 m²-es összterülettel. Az első árokban egy sekély, kör alakú, ismeretlen funkciójú gödör részletét találtuk. A második árokban egy sekély, ismeretlen funkciójú gödör és egy azt metsző, erősen paticosos betöltésű, ismeretlen funkciójú őskori árok részlete került elő.

MAGYAR CSABA

**319. Szécsénke, Berecz-oldal
(KÖH 89287)**(Nógrád megye) **Pa**

A lelőhelyet Péntek Attila és Markó András találta, 2014-ig több alkalommal végeztünk gyűjtést a területen.

⁸⁹ Az összevonás megtörtént, a Közhiteles Nyilvántartásban Nagytőke, Kistőke Szikláti-dűlő, Kajtor-tanya néven 57889 azonosító szám alatt szerepel.

Csak az elmúlt években sikerült a Szécsénke, Kis-Ferenc-hegyhez (KÖH 89285) (lásd a következő jelentést) tartozó feltételezett település-komplexum további lelőhelyeit, leletkoncentrációit lokalizálni, amikor a korábban elhanyagolt vagy egyáltalán nem művelt Szécsénke-Berec-oldalon mélyszántást, részben ugarfeltörést végeztek. Ennek folytán a felső, mintegy 25–30 cm vastag ságú lösztakaró alatt húzódó vörösesbarna színű paleotalajból a Kis-Ferenc-hegy Szeletien jellegű anyagához tipológiailag igen hasonló leletek kerültek napvilágra.

Munkatársak: Péntek Attila, dr. Markó András, Béres Sándor, dr. Mester Zsolt.

ZANDLER KRISZTIÁN

320. Szécsénke, Kis-Ferenc-hegy (KÖH 89285)

(Nógrád megye) Pa

A lelőhelyet Péntek Attila és Markó András találta, 2014-ig több alkalommal végeztünk gyűjtést a területen.

A Nyugat-Cserhát területén, Szécsénke településtől D-re, a 374,9 m tszf. magasságú Halyagos-hegytől ÉNy–DK-i irányban, a Szécsénkei-patak és a Halyagosi-ér által alkotott völgyek között húzódó aszimmetrikus dombháton található a 286,4 m magas Kis-Ferenc-hegy. Az ott található lelőhely a hegytől DK-re húzódó platón helyezkedik el. A dombház viszonylag meredeken lejt D-re, a Halyagosi-ér alkotta völgy felé, enyhén lejtés az É-ra eső Szécsénkei-patak völgye felé. Mindkét völgytől mért relatív magassága mintegy 70 m. A lelőhelyen meglehetősen „letisztult” nyersanyag-felhasználás folyt, nagy arányban használták fel a cserhádi limnoszilitet és a helyi, közvetlenül a lelőhely területén található kavicsagyóból származó kovakavicsot. A távolsági nyersanyagok közül igen magas a kvarcporfir aránya. A leletanyagban jelentéktelennek mondható a radiolarit, illetve a helyi eredetű kvarcit szerepe.

A régészeti anyagban a középső paleolitikumra jellemző eszközök, kaparók és bifaciális eszközök alkotják. A vakarók többsége is inkább archaikus jellegű, a fejlettebb felső paleolitikus eszközöket csak néhány, kivételében azonban atipikus vakaró képviseli. Vésők a régészeti anyagban egyáltalán nem találhatók, a fűrókat egyetlen kvarcittól készült példány képviseli. Magas a levélhegyek aránya, kidolgozásuk általában viszonylag kezdetleges, nem éri el az ún. fejlett Szeletien kultúra levélhegyeire jellemző kifinomultságot. Az egyéb eszközök között is jelentős az archaikus darabok (hasítók, kvarcit völgyelt eszközök, hátsós) száma. Az ipar tipikus szilánk-ipar, a laminaritás elhanyagolható. Valamennyi eszköznek megtalálható tipológiai, morfológiai párhuzama a szlovákiai, morvaországi és bajorországi Szeletien lelőhelyeken.

Munkatársak: Péntek Attila, dr. Markó András, Béres Sándor, dr. Mester Zsolt.

ZANDLER KRISZTIÁN

321. Székesfehérvár belterület (Fejér megye) Á

Székesfehérvár – Kisfalud, Nagy Lajos király u. 4. sz. ingatlanon lakóépület építésének földmunkái közben 2014. augusztus 4-én régészeti megfigyelést folytatattak a Szent István Király Múzeum szakemberei. A megfigyelés az alábbi lelőhelyeket érintette:

Kisfalud (KÖH 80515) és *Kisfalud-Újtelep (KÖH 29158)*. A sávalapozásban régészeti objektumok foltjai váltak láthatóvá,

amelyek a beruházással érintett mélységig a régészeti megfigyelés keretében kerültek feltárára. Az összesen nyolc objektum (árok- és gödörresek) a kerámiatöredékek alapján az Árpád-korra keltezhető.

Munkatárs: Major Tibor.

SZÜCSI FRIGYES

322. Székesfehérvár, Hosszéri dűlő és Ezres puszta között (Székesfehérvár – Hosszéri-dűlő és Ezres-puszta találkozási) (KÖH 61978)

(Fejér megye) B, Á

2014. május 7. és július 18. között a Szent István Király Múzeum a NIF Zrt. megbízásából a 8-as. sz. főút Székesfehérvár nyugati elkerülő III. ütemének építéshez kapcsolódóan megelőző feltárást végzett a lelőhelyen. Összesen 33 194 m²-nyi területet tártunk fel, és 917 régészeti jelenséget azonosítottunk a középső bronzkor és az Árpád-kor időszakából. A területen korábban, 2013. június 19. és július 19. között a Magyar Nemzeti Múzeum Nemzeti Örökségvédelmi Központ megbízásából próbafeltárást is végeztünk, mely során 3601 m²-nyi területet tártunk fel és 179 régészeti jelenséget azonosítottunk az Árpád-kor és a középső bronzkor időszakából. A próbafeltárást Hable Tibor régész irányította.

A lelőhely a Székesfehérvár–Feketehegy városrész szélén található, egy, a Sárrét mocsaraiból kissé kiemelkedő területen. A lelőhelyet D felől egy kisméretű csatorna határolja, a csatorna másik partján a Székesfehérvár–feketehegyi Árpád-kori földvár található.

A lelőhelyen a mészbetétes kerámia kultúrájának 51 települése került elő. Épületet ebből a korszakból a feltárást során nem sikerült azonosítani. A település az előkerült objektumok alapján szórta, tanyaszerű szerkezetű volt. Több, leletekben gazdag méhkas alakú, nagy méretű gödröt tártunk fel, a kerámia alapján a település a mészbetétes kerámia É-dunántúli csoportjának késői kisapostagi–korai mészbetétes, illetve idősebb fázisára keltezhető.

Az Árpád-kori település 18 házból és több, mint 400 telepobjektumból áll. A terület nem volt mezőgazdasági művelés alatt, így nagyszámú cölöplyukat és sekély, valószínűleg határoló célú árkt sikerült megfigyelni. A házak többsége 2,5–3 m hosszú és 1,5–2 m széles volt, legtöbb esetben a házak hossz tengelyében helyezkedett el 1-1 cölöplyuk. Kőből rakott kemencét csak 3 esetben sikerült megfigyelni, a legtöbb építmény esetében csak egy elkerített tüzelőhely volt az épület gödrének sarkában, vagy nem volt megfigyelhető égésnyom a padlószinten. A feltáráson előkerült egy É–D-i tájolású, 11 m hosszú, 4,5 m széles földbe mélyített épület. A mélyítés oldalai mellett körben egy alapárok futott végig. Az épületre két kisebb gödröt ástak rá később. A betöltésében egy *infans* I. korú gyermektemetkezést is megfigyeltünk, ezt is az épület felhagyása után temették a betöltődő beásási gödörbe.

Az Árpád-kori telep leletanyaga a 10–12. századra keltezhető. Több házból is előkerültek bordás peremű fazekak töredékei és kónikus testű, ívelt aljú fémbográcsszerű cserépbográcsok. A díszítésük a legtöbb esetben csigavonal és hullámvonalköteg díszítés, csak néhány töredéken volt megfigyelhető fogaskerék minta. Sajnos keltező erejű fémlelet, pénz nem került elő a feltárásról.

Az ásatáson feltárt állatsontanyagot Daróczi-Szabó Márta és Daróczi-Szabó László archeozoológusok dolgozták fel,